

Patinerings

Weathering eller patinerings, lad os få det overstået?

Denne gang drejer det sig om det store emne patinerings, der på udenlandsk kaldes for Weathering. Jeg er klar over, at jeg allerede har taget hul på det spørgsmål i sidste indlæg om emnet, men, jeg har besluttet mig til at udskifte det besværlige ord "Weathering" med det mere mundrette "patinerings", selvom jeg reelt foretrækker det engelske begreb, da det også dækker internationalt, hvilket gør det nemmere at opsøge nye produkter. Men, da vi trods alt er danske, vil jeg fremover anvende udtrykket patinerings med følgende definition: **"En gengivelse af summen af alle ydre påvirkninger, inden for et givet tidsrum, som vejrliget og dagligt slid påfører et givet objekt eller areal."**

Men engelske udtryk undgår vi desværre ikke, da visse udtryk og beskrivelser ikke lader sig udskifte, fordi resultatet som oftest virker kunstigt, misvisende eller i værste fald forvirrende.

Det beskedne formål med artiklen er at orientere om nogle af de nye produkter og deres anvendelsesmuligheder på modelbanen. I forlængelse heraf at få nogle flere i landets klubber og enkeltpersoner til i højere grad at interessere sig for "kunstarten" og at inddrage den i deres modelbyggerier af enhver art. Det er også håbet, at påvirke producenterne til en skønne dag at fremstille farver, Washes, Streakings eller Grimes specielt til modelbanen (forklaring af begreberne følger).

Historien - kort

Patinerings fandt især sin udbredelse fra begyndelsen af 70'erne og fremefter, selvom englænderne havde været i gang med det mange år tidligere, uden at det var kommet ud i en større international offentlighed. Så det var nok fremkomsten af de japanske kampvognsmodeller fra fabrikken Tamiya, der satte skub i udviklingen. Siden dengang har udviklingen været enorm, og i dag er det nærmest blevet til en kunstart med et marked overstrømmet af nye produkter til at fremkalde den forjættede effekt.

Faktisk er der så mange fabrikker og produkter, at det kan være vanskeligt at hitte rede i, hvad pokker man skal anskaffe og stille op med det. Situationen minder en lille smule om den med airbrushen. Problemet for modelbanehobbyen er, at reelt set har meget få firmaer sat sig for at udvikle produkter specifikt til patinerings (og maling) af lokomotiver, vogne og tilbehør i bredeste betydning. Man er derfor - i dag - tvunget til at anvende og/eller tilpasse de produkter, der findes til andre modeller, til vor verden. Men det lader sig også gøre, når blot man gør sig visse forhold klart.

Indledende overvejelser

Produkternes målestoksafhængighed

En af disse afhængigheder, som sikkert ikke ret mange har tænkt over, drejer sig om, at de patineringsringssæt, der befinder sig på markedet i dag, farvemæssigt er tilpasset et andet størrelsesforhold end modelbanens 1:87. Et gæt kunne være, at farvetilpasningerne er harmoniseret til mellem 1:48 - 1:35 for at dække de meget populære militærbyggesæt. Det samme gælder for de farver, som firmaerne fremstiller. Kig ind på deres hjemmesider og se engang, hvad de anbefales til! Det skal vi nu ikke fortvivle over, men blot erkende, at mange af de effekter, der tilbydes, ikke kan overføres til vor verden uden tilpasning. Det gælder alt fra patineringspulvere til specialprodukter for særlige effekter:

Altså 1: Det er ikke lige meget, om vi anvender patineringsprodukterne på en model i 1:87 eller 1:35!

Altså 2: De farver, vi agter at anvende til bemaling, skal også tilpasses målestokken!

(For)billedet - en udfordring

Når man påbegynder et patineringsprojekt, f.eks. patinering af en personvogn Cp eller et andet emne, så er det meget vigtigt med et godt billede af en Cp fra den epoke, man ønsker at tilpasse sin patinering til. Årsagen til denne henvisning til epoken skyldes, at man faktisk, hvilket måske kan være vanskelig at se, fik mere og mere effektive vaskeanlæg til personvognsmateriellet, som man - af indlysende årsager - altid har gjort meget ud af at holde pænt og rent. Vi skal huske på, at personvognsmateriellet ikke som godsvognene henstod mere eller mindre tilsmudsede, men blev vartet på personvognsristene af rengøringspersonale. Se den gode film "Her er banerne", og oplev hvorledes man i 1947 gik meget op at renholde både de indre og ydre flader i vognene.

Altså 3: Vi skal meget gerne have fat i et billede af den vogn, som skal patineres til vor valgte epoke.

Her støder vi på en udfordring, fordi de billeder, vi kan få fat på, som oftest er i sort/hvid. Det betyder, at vi nok til en vis grad kan identificere vognens renholdelsestilstand og muligvis udstrækning af nedslidningen, men vi kan ikke aflæse "patineringsfarverne" særlig nøjagtigt. Farvebilleder findes heldigvis, om end i en meget begrænset mængde fra epoke III, men ved hjælp af de få, som eksisterer, og gennem et målrettet studium af dem, kan vi ekstrapolere os frem til en palet af sandsynlige muligheder. Noget helt andet er jo, at vi godt ved, at snavset på en personvogn (og andet kørende materiel) som oftest er noget af en læderagtig brun farve. Farven er grundlæggende en blanding af mange ting, som eksempelvis rust, bremsestøv, snavs fra ballasten, småsten og andet godt. Før septiktankene anbragtes i personvognene var der sikkert også andre hyggelige ting, som kunne medvirke til at misfarve materiellet forskellige steder - men nok om det! Se afsnittet om Flemmings vogn senere.

Airbrush vs. pensel

Jeg kunne godt forestille mig, at der sikkert sidder nogle læsere, der har læst mit indlæg om airbrushen i seneste nummer af Mosebanen, som tænker noget i retning af, at jeg tog livet af penslerne ved dengang, og at airbrushen er guds svar på alle vore behov vedrørende patinering eller øvrige malerarbejder for den sags skyld. Intet kunne være mere forkert! Der er ikke tvivl om, at airbrushen er et glimrende, og til visse opgaver helt overlegent, instrument til at indfri lysterne til patinering af vognparken, men penslen er uerstattelig til rigtig mange delikate effekter som Washes og Streakings.

Altså 4: Airbrush og pensel komplementerer hinanden!

Patineringsfor modelbanere

Det er det, fordi patinering er meget virksomt til behandling af diesellokomotiver, personvogne, godsvogne, bygningerne og ikke mindst skinnelegemet, og således udbygger den realistiske ramme om modeljernbanen. Jeg undlader ikke damplokomotiverne, men jeg går lidt forsigtigere til værks, når det drejer sig om disse, da priserne på dem er så høje. Men alt i alt er der vel også anført grunde nok til at vove sig ud på patineringsarbejdernes galej!

Husk, at patinering er meget virkningsfuldt til anlæggets modelbygninger, disse glemmes ofte, når der skal patineres, og det er synd. Det er, efter min opfattelse, utænkeligt at anbringe en bygning på anlægget, som ikke har gennemgået en sådan proces.

I de efterfølgende eksempler vil patinering af en godsvogn, et MB lyntog og en bygning blive vist.

Men allerførst vil jeg lige gennemgå et udvalg af de materialer, der er behov for til transformationen fra fabriksny/nybygget til godt brugt/ældet vogn og bygning (og andre emner).

Ingredienserne

Ja, dem er der rigtig mange af. Udviklingen på dette er rivende, og der kommer næsten nye produkter på listen hver uge. Når man tager et retrospektivt dyk forbløffes man over denne udvikling. For

blot 10 år siden eksisterede næsten kun "Dry Brushing" med terpentinbaserede farver. Nu er der dusinvis af produkter med hver sin anvendelsesmetode. I dag har vi meget specialiserede udvalg. Man kan få "originalfarver" til ALT ganske enkelt! Man skulle tidligere selv blande sig frem til den rette kulør, hvilket (næsten) er et afsluttet fænomen. Man kan få patineringsprodukter af enhver art: Kridtpulvere også kaldet **patineringspulvere**, **pigmentblandinger**, hvilket i praksis oftest er det samme som patineringspulvere, "**Washes**" i form af snavs i alle farver. "Washes" og andre af denne type ord, kræver en forklaring. Lad os tage den komplette med et samme, så er ordene defineret for eftertiden.: Der findes "**Filters**", "**Washes**" og "**Streakings**" med følgende indhold, lad os tage den med det samme:

Navn	Fortynder i %	Farve i %	Bemærkning
Filthers	90	10	Lægges på for at fremhæve en moduleret effekt. Se senere.
Washes	75	25	Bruges eks. til at give en støvet effekt el. snavsede overflader. Kan lægges på i lag.
Streakings	40	60	Er eks. til at lave regnvandsmærker med eller olie/ rust støv som er løbet ned ad noget.

Så findes der **Chipping-væsker** af varierende styrke. Det er væsker, som lægges mellem grundfarven f.eks. en træfarve, og hovedfarven, f.eks. hvid farve på en fiskevogn som Flemmings. Væsken gør det muligt at trække/slibe/vaske den hvide farve af igen, så der ser ud som om, farven er stødt af i flager. Meget virkningsfuldt. Fruens hårspray derhjemme har i øvrigt samme virkning, hvis I må låne den altså? Spray den ned i et lille glas og påfør den modellen med en pensel. Det er også meget billigere. Så er der små pennelignende produkter der indeholder tynd maling og som lægges på med pennens filtspids. Denne type er meget effektiv til patinering af skinnestrenge. Mere senere. Endelig er der naturligvis selve farverne, de mange typer og kulører.

Betragter vi farveproducenterne først, er det især fra Spanien, at udviklingen kommer. Det er de to spaniere **Vallejo** og **Mig Jimines**, der dominerer markedet, og da især den sidste der med sine to brands **Mig Productions** og **AK Interactive** står meget stærkt og truer med at dominere markedet. Mig Jiminez er tilmed en fantastisk modelbygger og bemaler. Besøg "You Tube" og find ham der. Der er adskillige klip at blive klog af. Der gives en grundig gennemgang af hans produkter og deres anvendelse. Man kan, som jeg har gjort, anskaffe hans instruktions DVD'ere, der er rimeligt god. Når jeg skriver rimeligt, så er det, fordi de viste teknikker er møntet meget direkte på bemaling af kampkøretøjer fra den 2. verdenskrig. Det betyder jo ikke, at metoderne ikke udmærket lader sig aplikere på modelbanen, man skal blot vælge til og fra.

Pulvere, sticks mm.

DUST, MUD AND NATURE EFFECTS

Our range of products designed for these effects are exact reproductions of the distinct surroundings found around the world.

AK 015 DUST EFFECTS Light Dust Wash for Europe.	AK 016 FRESH MUD Satin fresh mud wash.
AK 017 EARTH EFFECTS Matt dark earth wash.	AK 022 AFRICA DUST EFFECTS Dust wash for Africa.
AK 023 DARK MUD Matt wash dark mud.	AK 078 DAMP EARTH Satin earth wash.
AK 080 SUMMER KURSK EARTH Ochre earth wash.	AK 079 WET EFFECTS FLUID Glossy fluid to make water effects.
AK 074 RAINMARKS For NATO tanks.	AK 2031 LANDING GEAR DUST

SPECIAL DEPOSITS

Dust an drust can be achieved now with a new and ultra realistic appearance. This new formula achieves a matte finish and allows to refine while it is drying.

AK 4061 SAND YELLOW DEPOSIT	AK 4062 LIGHT DUST DEPOSIT	AK 4063 BROWN EARTH DEPOSIT
AK 4111 LIGHT RUST DEPOSIT	AK 4112 MEDIUM RUST DEPOSIT	AK 4113 DARK RUST DEPOSIT

PANELINERS

The definitive range of products to cover all the possibilities of camouflages and achieve depth in panels on all kind of aircraft models.

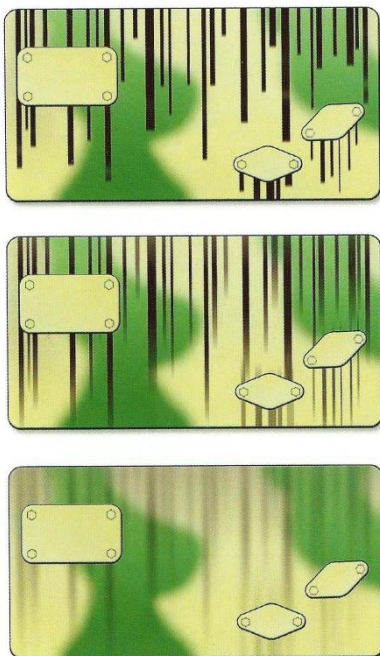
AK 2071 PANELINER FOR BROWN AND GREEN CAMOUFLAGE	AK 2072 PANELINER FOR GREY AND BLUE CAMOUFLAGE	AK 2073 PANELINER FOR SAND AND DESERT CAMOUFLAGE
AK 2074 PANELINER FOR WHITE AND WINTER CAMOUFLAGE	AK 2075 PANELINER FOR BLACK CAMOUFLAGE	

WASHES

Our washes offer the most extensive and specific range for all types of vehicles from different countries.

AK 045 DARK BROWN WASH Wash for green vehicles.	AK 046 LIGHT RUST WASH For dark green vehicles.
AK 066 AFRICA KORPS WASH For DAK vehicles.	AK 070 BROWN BLUE Wash for Panzer Grey Vehicles.
AK 075 WASH FOR NATO CAMO VEHICLES	AK 083 TRACK WASH For rusty tracks.
AK 121 WASH OIF & OEF For US modern vehicles.	AK 093 WASH FOR INTERIORS
AK 263 WASH FOR WOOD	AK 300 DARK YELLOW WASH
AK 301 DARK WASH FOR WOOD DECK	AK 302 WASH FOR GREY DECKS
	AK 303 GREY WASH FOR KRIEGSMARINE SHIPS

Som man kan se ovenfor, et lille udsnit af det samlede katalog, er udbuddet enormt. Jord fra Kursk???

Vogne kommer til "live"!

Flemmings og Jørgens kunstværker males og patineres

Flemming har arbejdet på en fiskevogn i mange år. Efter færdiggørelsen overdrog han den til mig for at få den malet. Af gode grunde var Fleming i syv sind, hvorvidt den gamle vogn blot skulle males i en pæn ensartet Heljan hvid, eller den skulle sættes "tilbage" til den ret medtagede og bedagede tilstand, som vognen befandt sig i efter mange års trofast tjeneste på skinnerne. Og det billede han overdrog mig af vognen, lader heller ikke mange minder tilbage om fortids elegance og storhed. Så først meldte han sikkert ud, at den nybyggede model skulle ligne originalen på billedet. Ikke nogen let opgave!

Men efter nogen tid, kom han tilbage og trak lidt i land. Så slidt skulle den måske heller ikke se ud. Hmmm. Et eller andet sted er hans tøven jo meget forståelig. Hvorledes kan man nænne at "skæmme" sin nye dejlige vogn, som man har bygget på i mange mange år? Det er ikke nogen let beslutning. Jeg valgte i mit stille sind at gå langsomt og forsigtigt til værks. Trin for trin i takt med Flemmings ønsker. Stadig ikke nogen let opgave. Men kære læsere, nu kan I følge med i processen på disse sider under overskriften: En vogn kommer til live. Jeg håber, at I finder resultatet i orden, når det skal bedømmes.

1. Fase

Som vognen så ud lige fra Flemmings vognfabrik.

De første billeder viser vognen i den stand den var i, da den ankom til malerværkstedet. Den bærer tydeligt præg af forarbejdning og håndtering og det kan jo ikke være anderledes. Men forinden malingen kunne

påbegyndes, måtte den en tur i bad. Jeg havde fået lov af Flemming til at bade den. Den kom i badekarret næsten med fynåleluft og det hele, selvom det var med rystende hænder, at der blev taget fat

om den. Frygten var stor for, at en eller anden af de smukke detaljer kunne risikere at falde af og blive væk!!! Uha. Så måtte den grundes. Efter badet skulle den tørre, hvilket skete med trykluft fra en airbrush hjulpet af lidt

køkkenrulle. Efter et par timers tørring var den rede til den videre behandling. På det næste billede ses vognen efter at den er blevet påført ikke færre end fire lag grunder. Hvert lag er meget tyndt påført for ikke at dække detaljerne. Det er vigtigt på dette tidlige tidspunkt at passe på, da der er mange lag endnu der skal påføres inden vognen kan afleveres til ejeren. De 4 lag kan ses på billedet ovenfor.

Så skulle der vælges. Skulle vognen udsættes for en heftig eller en mild Patinering. Jeg blev "radikal" i mit sind, og satte mig overskrævs på to stole. Jeg valgte at lægge et lag lys træbrunt på, som senere "pyntedes med et lag mørkebrunt træagtigt farve. Så ville en Chipping-effekt give mere uensartede slidfarver på vognen. Nedenfor ses vognen med det første lyse lag "træfarve".

Dernæst ses den med et mørkere lag og et gråligt lag. Det sidste skal give effekten af ældre træværk på kanterne. Nu vil der enten kunne skrubes ind til lyse og mørkere lag. Effekten skulle forhåbentlig blive effektiv. Lyset fra blitzten gør, at farverne virker en anelse kraftigere end i dagslys. Men uden blitz kunne effekten ikke ses.

2. Fase

Her der den første omgang "slid" på vognen blevet tilført. Billedet er vist i sort/hvidt da effekten viser sig fra sin bedste side på den måde. Specielt hvis man vil sammenligne med billedet af originalen ovenfor. Det kommer retelser til i den 3. behandling, der vil gå ind at nærrette i forhold til fotografiet af den originale vogn. Hele den proces der er gået forud er gennemført med pensel. Her har airbrushen ikke rigtig noget at gøre. Det er håndens arbejde, der tæller. Derfor skal man ikke smide sine dyrt indkøbte pensler væk, blot fordi man anskaffer sig en dyr og avanceret airbrush. Det to midler komplementerer hinanden, de erstatter ikke noget andet, men medfører naturligvis ændringer i arbejdsangangene.

3. Fase

Her skal der arbejdes med taget og de ovenfor omtalte rettelser. Taget byder på udfordringer i form af at få malingen til at binde på den behandlede plasticoverflade, som er meget glat og yderst finpudset. Der er ikke meget, malingen kan gribe fat i. Først påførte jeg en primer far Vallejo og derefter lidt hvid vognfarve på samme tid, som vognsiderne blev malet. Efter en grundig tørring opdagede jeg et mikroskopisk fremmedlegeme, som jeg gættede på, var et irriterende støvkorn, som havde sneget sig ind i udsugningskassen. Men, det var en skummel lille luftbobbel. Jeg skar hul på den, hvorefter jeg let og ubesværet kunne trække malingen af igen. Den lå blot som en film hen over plasticken. Øv, nu var god råd dyre. Jeg besøgte Custom Colors i anden anledning, og konfronterede dem med problemet. Til alt held var det ikke fremmed for dem. De havde på messen i Køge været i forbindelse med en person, som havde samme problem, og de havde en specialmaling til særligt glatte plasticoverflader. Den blev indkøbt. Det er den der skal påføres i denne tredje fase.

Her ses det færdige resultat. Er den ikke blevet flot? Se blot, hvor fersk en upatineret vogn ser ud!